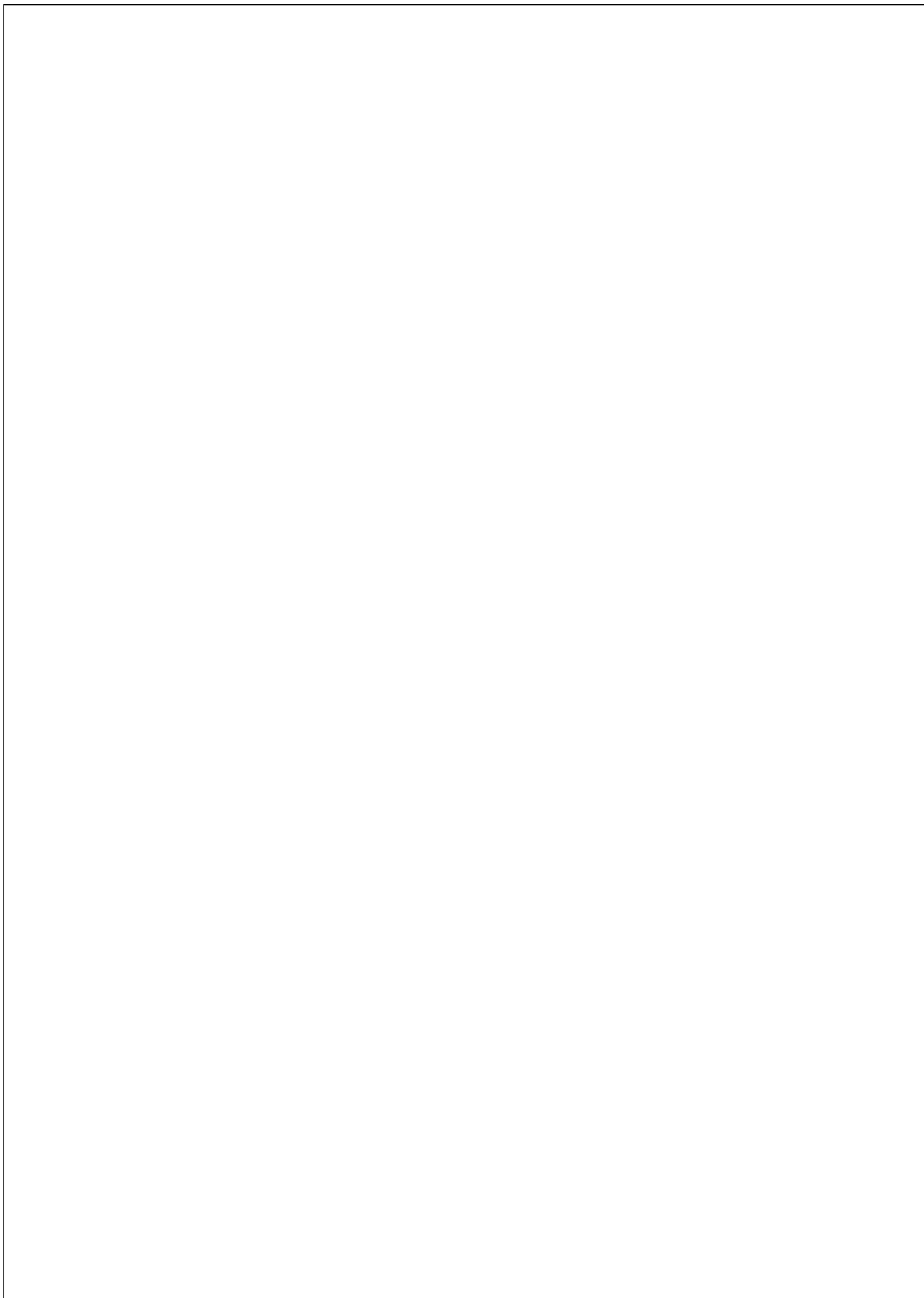

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/216656,Dyskusja-Od-Niezaleznego-Zrzeszenia-Studentow-do-Ruchu-Wolnosc-i-Pokoj.html>
27.02.2026, 09:17

Dyskusja „Od Niezależnego Zrzeszenia Studentów do Ruchu »Wolność i Pokój«”

2 kwietnia w Centralnym Przystanku Historia im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego przy ul. Marszałkowskiej 107 w Warszawie odbyła się dyskusja pt. „Od Niezależnego Zrzeszenia Studentów do Ruchu »Wolność i Pokój«”.

02.04.2025

Wydarzenie zorganizowane zostało przez Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w związku z 40. rocznicą utworzenia Ruchu „Wolność i Pokój” w czasie szczególnym – pomiędzy rocznicą przeprowadzonego w marcu 1985 r. protestu głodowego w obronie skazanego za odmowę złożenia przysięgi wojskowej Marka Adamkiewicza a podpisaniem 14 kwietnia 1985 r. w Krakowie deklaracji założycielskiej ruchu. Spotkaniu towarzyszyła przygotowana na tę okazję prezentacja cennych dokumentów ze zbiorów prywatnych prof. dr. hab. Jacka Czaputowicza, przekazanych do zasobu AIPN.

Udział w dyskusji wzięli działacze NZS i Ruchu „WiP”: prof. dr hab. Jacek Czaputowicz, Marek Adamkiewicz, Zbigniew Rykowski oraz Anna Smółka-Gnauck. Spotkanie poprowadziła Kinga Hałacińska. Mieliśmy zaszczyt gościć na sali m.in.: Konstantego Radziwiłła z małżonką, Marka Krukowskiego, Barbarę Hrybacz, Lilianę Plesiewicz-Ziemińską, Mariusza Ambroziaka, Andrzeja Anusza czy Dariusza Zalewskiego.

Dyskusję otworzyła dyrektor AIPN Marzena Kruk. Po przywitaniu gości kilka słów poświęciła jednemu z projektów naszego Archiwum, jakim jest Archiwum Pełne Pamięci. To właśnie częścią APP są przekazane w grudniu 2024 r. przez prof. dr. Jacka Czaputowicza dokumenty związane z jego działalnością opozycyjną w okresie PRL.

Następnie prof. dr. hab. Jacek Czaputowicz przedstawił historię i zawartość przekazanych dokumentów. W swej wypowiedzi odniósł się również do dokumentów partii komunistycznej oraz cywilnych i wojskowych organów bezpieczeństwa zgromadzonych w Archiwum IPN i przygotowywanej wraz z zespołem naszych archiwistów edycji źródeł dotyczących „WiP”.

Wyjaśnił także znaczenie ruchu w opozycji demokratycznej lat 80. i najważniejsze aspekty jego działalności: od spraw związanych z odmową złożenia przysięgi wojskowej, odsyłaniem książeczek wojskowych i walką o zmianę treści przysięgi oraz wprowadzenie zastępczej służby wojskowej, po sprawy ekologiczne i znaczenie międzynarodowe.

Po rozpoczęciu panelu dyskusję rozpoczął Zbigniew Rykowski, pierwszy przewodniczący NZS UW, który odniósł się do przedstawienia środowiska NZS w 1980 r., z którego wywodzili się najaktywniejsi studenci.

Następnie głos zabrał Marek Adamkiewicz – człowiek, od którego zaczął się „WiP”. Opowiedział o swojej działalności opozycyjnej w Studenckim Komitecie Solidarności i NZS Uniwersytetu Wrocławskiego. Wyjaśnił, dlaczego odmówił złożenia przysięgi wojskowej i jak poznał Jacka Czaputowicza. Tym samym nastąpiło płynne przejście do wypowiedzi prof. Czaputowicza, który z kolei opowiedział o działalności NZS i ogromnym wrażeniu, jakie wywołało w środowisku

studenckim skazanie Marka Adamkiewicza. Przypomniął o akcjach protestacyjnych, podjętych w jego obronie i przeprowadzonej g łod wce. Wyja ni ł również, jak doszło do ogłoszenia w Krakowie deklaracji założycielskiej Ruchu „Wolność i Pokój” i przy łączania się w kolejnych tygodniach następnych grup z innych miast Polski.

Jako ostatnia głos zabrała Anna Smółka-Gnauck, autorka publikacji *Między Wolnością a Pokojem. Zarys historii Ruchu „Wolność i Pokój”* wydanej przez IPN w 2012 r. Opowiedziała, jak wyglądała praca nad ksi  zk  i zbieranie w latach 90. relacji od uczestników opisywanych wydarzeń. Z naukowym podejściem wyjaśniła, kim byli i skąd się wywodzili uczestnicy „WiP”, oraz jakie mieli metody działania, podkreślając przy tym, że wybrana przez nich jawność prowadzenia działalności opozycyjnej była dla ruchu najbardziej charakterystyczna.

Głos zabrali również przybyli na spotkanie goście. Barbara Hrybacz i Marek Krukowski opowiedzieli, czym „WiP” jest dla działaczy obecnie – czyli o funkcjonowaniu Fundacji Wolność i Pokój. Z kolei Konstanty Radziwiłł opowiedział o swojej historii znalezienia się w Ruchu „WiP” oraz o jego znaczeniu międzynarodowym i swych wystąpieniach, m.in. na Konwencji Europejskiego Rozbrojenia Nuklearnego (END) w 1987 r.

Zapis rozmowy dostępny na kanale IPNtv 14 kwietnia 2025 r. o godz. 18.00

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Warszawa

Centrala

Opozycja demokratyczna

Dyskusja